

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

I. ÚS 164/2012-35

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 3. októbra 2012 v senáte zloženom z predsedníčky Marianny Mochnáčovej a zo sudcov Petra Brňáka a Milana Ľalíka prerokoval prijatú sťažnosť A. N., K., zastúpeného advokátom JUDr. I. V., K., ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 128/2011 z 24. novembra 2011, a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo A. N. na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 128/2011 z 24. novembra 2011 **p o r u š e n é b o l o .**

2. Uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 128/2011 z 24. novembra 2011 zrušuje a vec mu vracia na ďalšie konanie.

3. A. N. priznáva náhradu trov konania v sume 323,50 € (slovom trisdvadsaťtri eur a päťdesiat centov), ktorú je Najvyšší súd Slovenskej republiky povinný zaplatiť na účet JUDr. I. V. do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Uznesením Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) sp. zn. I. ÚS 164/2012 z 18. apríla 2012 bola na ďalšie konanie prijatá sťažnosť A. N. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 128/2011 z 24. novembra 2011 (ďalej len „uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Podstatná sťažnostná argumentácia sťažovateľa bola sústredená na tvrdenie, že najvyšší súd neprípustným formalizmom pri skúmaní prípustnosti dovolania nenaplnil svoju ústavnú povinnosť poskytnúť sťažovateľovi svojím rozhodnutím súdnu ochranu (čl. 46 ods. 1 ústavy) a spravodlivé súdne konanie (čl. 6 ods. 1 dohovoru), čoho sa domáhal v dôsledku zjavného zlyhania prvostupňového súdu, ako aj odvolacieho súdu. Sťažovateľ v sťažnosti najskôr predostrel stručnú genézu dlhotrvajúcej právnej veci o zrušenie práva spoločného nájmu bytu, pri súdnom prerokovaní ktorej vystupoval ako účastník konania – žalovaný, pričom ako žalobca vystupoval jeho brat J. N. (ďalej len „žalobca“):

«Rozsudkom Okresného súdu Košice I (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 14 C 657/97 z 31.5.1999, ktorý nadobudol právoplatnosť v dôsledku potvrdzujúceho rozsudku Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 16 Co 267/99 zo 6.4.2000, bolo

rozhodnuté tak, že bolo zrušené právo spoločného nájmu bytu účastníkov k predmetnému bytu, za výlučného nájomcu bol určený žalobca a sťažovateľ bol zaviazaný byť vypratať do 15 dní po zabezpečení náhradného bytu.

Proti uvedenému potvrdzujúcemu rozsudku krajského súdu podal generálny prokurátor na podnet sťažovateľa mimoriadne dovolanie, o ktorom najvyšší súd rozhodol rozsudkom sp. zn. M Cdo 32/01 z 26.3.2002 tak, že zrušil rozsudok odvolacieho súdu a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Uznesením krajského súdu sp. zn. 13 Co 200/02 z 23.9.2002, v ktorom krajský súd ako odvolací súd vychádzal z právneho názoru vysloveného v rozsudku najvyššieho súdu ako dovolacieho súdu, bol rozsudok okresného súdu sp. zn. 14 C 657/97 z 31.5.1999 zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie.

Ako uviedol najvyšší súd ako dovolací súd vo vyššie uvedenom rozsudku, v prípade, že žalobca opustil spoločnú domácnosť (nie byt, pretože zákon spája právne následky zániku nájmu bytu s opustením spoločnej domácnosti), jeho právo spoločného nájmu bytu zaniklo. Ako ďalej uvádza najvyšší súd, pre posúdenie, či došlo k trvalému opusteniu spoločnej domácnosti je rozhodujúca predovšetkým existencia úmyslu domácnosť zrušiť a už ju trvale neobnoviť. Táto bude daná v prípade, ak nájomca výslovne prehlásil, že spoločnú domácnosť natrvalo opúšťa, alebo ak z jeho chovania možno usúdiť, že sa do spoločnej domácnosti nehodlá vrátiť.

Odvolací súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu uviedol v uznesení z 23.9.2002, ktorým zrušil pôvodný rozsudok prvostupňového súdu, že v ďalšom konaní bude povinnosťou súdu prvého stupňa opätovným výsluchom účastníkov zistiť okolnosti odchodu žalobcu z predmetného bytu. Ďalej uviedol, že povinnosťou účastníkov bude tvrdené skutočnosti aj preukázať dôkazmi, ktoré súd vykoná. Ak skutkové zistenia (na základe vykonaných dôkazov a ich vyhodnotenia) budú také, že žalobca opustil spoločnú domácnosť, má to ten následok, že jeho právo spoločného nájmu k bytu zaniklo, a že sťažovateľ sa stal výlučným nájomcom predmetného bytu, preto žalobe nebude možné vyhovieť. Ak sa však takáto skutočnosť nepreukáže, bude potrebné vychádzať z toho, že právo spoločného nájmu trvá a v tom prípade súd prvého stupňa opätovne posúdi stav, ktorý bráni spoločnému užívaniu bytu.»

3. Podľa názoru sťažovateľa by za tejto situácie a vysloveného právneho názoru žalobca uniesol dôkazné bremeno k tvrdeniu, že v rozhodnom období nemal v úmysle trvale opustiť spoločnú domácnosť len vtedy, ak by preukázal, že aj po uzavretí manželstva so svojou manželkou 7. januára 1995 mal v úmysle trvale žiť so svojím bratom (sťažovateľom) a zároveň by mal v úmysle spolu so svojím bratom (sťažovateľom) spoločne uhrádzať náklady na svoje (spoločné) potreby. Sťažovateľ tvrdí, že žalobca uzavretím manželstva so svojou manželkou A. vytvorili trvalé životné spoločenstvo a spoločnú domácnosť. Je teda pojmovo aj logicky vylúčené, aby aj po vzniku spoločnej domácnosti so svojou manželkou A. a dvoma deťmi žalobca naďalej ostal členom spoločnej domácnosti so svojím bratom (sťažovateľom). Sťažovateľ poukázal na to, že aj vypočutí svedkovia potvrdili trvalé opustenie spoločnej domácnosti žalobcom, čím bolo preukázané, že žalobca trvale opustil spoločnú domácnosť, čo malo za následok, že jeho právo spoločného nájmu k bytu zaniklo a že sťažovateľ sa stal výlučným nájomcom predmetného bytu. Keďže žalobca zobral za tejto situácie návrh späť (okresný súd však konanie nezastavil), sťažovateľ naopak podal vzájomný návrh, ktorým sa domáhal, aby súd vzhľadom na ustanovenia právnych predpisov (najmä § 708, § 707 ods. 3, § 853 a § 115 Občianskeho zákonníka) a skutkový stav zistený vykonaným dokazovaním určil, že sťažovateľ je výlučným nájomcom bytu.

4. Okresný súd následne rozsudkom sp. zn. 14 C 41/2003 z 18. júna 2009 rozhodol tak, že zamietol návrh žalobcu na zrušenie práva spoločného nájmu bytu, ako aj vzájomný návrh sťažovateľa na určenie, že je výlučným nájomcom bytu, pričom na odvolanie sťažovateľa tento rozsudok potvrdil krajský súd rozsudkom sp. zn. 11 Co 257/09 z 15. decembra 2010. Okresný súd, ako aj krajský súd tak rozhodli z dôvodu, že vykonaným dokazovaním považovali za preukázané, že kúpnu zmluvou o prevode vlastníctva bytu z 2. apríla 2001 (vklad povolený pod č. V 691/2001 z 25. apríla 2001) uzavretou medzi M. K. a žalobcom a jeho manželkou došlo k prevodu vlastníctva predmetného bytu, a tým ex lege zanikol pôvodný nájomný vzťah. Na dovolanie sťažovateľa o veci rozhodoval najvyšší súd, ktorý uznesením napadnutým touto sťažnosťou na ústavnom súde rozhodol tak, že dovolanie ako procesne neprípustné odmietol. Zásah do označených práv sťažovateľ odôvodnil takto:

«K prvému dôvodu prípustnosti dovolania (§ 238 ods. 2 OSP), najvyšší súd uviedol, že dovolací súd vyslovil v tejto veci právny názor len vo vzťahu k zrušeniu práva spoločného nájmu bytu, a nie aj vo vzťahu k určení, že sťažovateľ je výlučným nájomcom bytu, pretože v tejto veci sťažovateľ podal vzájomný návrh až po zrušujúcom rozsudku dovolacieho súdu a vrátení veci na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 OSP teda podľa najvyššieho súdu nie je daná.

K druhému dôvodu, na ktorom sťažovateľ zakladal prípustnosť dovolania (§ 237 písm. f) OSP), dovolací súd v napadnutom uznesení uviedol, že nesprávnymi skutkovými zisteniami a nesprávnym právnym posúdením veci sa nezakladá prípustnosť dovolania. K odňatiu možnosti konať pred súdom najvyšší súd uviedol: „Obsah spisu nepotvrďuje opodstatnenosť tejto námietky. Súd prvého stupňa totiž neodmietol rozhodnúť o vzájomnej žalobe žalovaného, ale naopak – vecne ju prejednal a meritórne o tom rozhodol tak, že ju zamietol; právne závery z ktorých vychádzal, vysvetlil v odôvodnení svojho rozsudku.“

Takéto odôvodnenie uznesenia najvyššieho súdu procesne odmietajúceho sťažovateľove dovolanie, podľa jeho názoru nie je vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu ústavne akceptovateľné, pretože ním sťažovateľovi nebola poskytnutá ústavou zaručená súdna ochrana a ani spravodlivé súdne konanie, ktoré mu zaručuje dohovor.

Konštatovanie nenaplnenia prípustnosti dovolania - odvolací súd sa odchýlil od právneho názoru dovolacieho súdu – tým, že v tejto veci dovolací súd nerozhodoval, je rečou českého ústavného súdu „prepjatým formalizmem“. Pôvodne všeobecné súdy – vrátane dovolacieho súdu konajúceho o mimoriadnom dovolaní - konali a rozhodovali o zrušení práva spoločného nájmu bytu, určení výlučného nájomcu bytu a bytovej náhrade.

Po uplatnení vzájomného návrhu sťažovateľa sa predmetom konania stalo určenie, že sťažovateľ ako žalovaný je výlučným nájomcom predmetného bytu. Z tohto je zrejmé, že otázka určenia výlučného nájomcu bola predmetom konania všeobecných súdov od počiatku konania. Návrh na súd na zrušenie práva spoločného nájmu bytu bol podaný 8.7.1997, a žalobca sa ním domáhal, aby jeho súd určil za výlučného nájomcu bytu. Po podaní vzájomného návrhu sťažovateľa 9.10.2008 sa zmenilo len to, že určenia výlučného nájmu sa domáhal sťažovateľ.

Právny záver najvyššieho súdu vyslovený v zrušujúcom rozsudku mal pritom z hľadiska prípustnosti dovolania význam práve pre správne posúdenie otázky trvalého

opustenia spoločnej domácnosti žalobcom, ktorou sťažovateľ odôvodňoval vznik jeho výlučného nájmu k bytu. Preto je sťažovateľ názoru, že najvyšší súd ako dovolací súd vyslovil názor aj vo veci určenia výlučného nájomcu bytu, od ktorého sa nižšie súdy odchýlili a tým založili prípustnosť dovolania podľa § 238 ods. 2 OSP.

Rovnako pokiaľ ide o naplnenie prípustnosti dovolania pre odňatie možnosti konať pred súdom, uznesenie najvyššieho súdu je aj v tomto smere zjavne formalistické a ústavne neakceptovateľné. Najvyšší súd konštatuje, že súd prvého stupňa neodmietol rozhodnúť o vzájomnej žalobe žalovaného, ale naopak – vecne ju prejednal a meritórne o tom rozhodol tak, že ju zamietol. Takéto odôvodnenie opätovne kladie dôraz na formu rozhodnutia (zamietnutie vzájomného návrhu) a nezohľadňuje obsahovú stránku. Ak by sa totiž najvyšší súd podrobne a vecne oboznámil s dôvodmi, pre ktoré okresný súd zamietol vzájomný návrh sťažovateľa, zistil by, že tak učinil preto, že aktuálny právny stav na Liste vlastníctva bol taký, že žalobca bol vlastníkom bytu, a keďže nikto z účastníkov konania v dôsledku uvedeného nie je nájomcom bytu, nemožno rozhodovať o výlučnom nájme bytu sťažovateľom. Realita je teda taká, že prvostupňový súd (a v zhode s ním ani odvolací súd), napriek rozsiahlo vykonanému dokazovaniu (výsluchy svedkov a účastníkov na pojednávaniach 25.10.2004, 16.2.2006 a 25.5.2006, listinné dôkazy) v rozsudku, ktorým zamietol vzájomný návrh sťažovateľa, vykonané dôkazy nevyhodnotil a nezaujal žiaden právny záver, či zo strany žalobcu došlo alebo nedošlo k trvalému opusteniu spoločnej domácnosti s právnym dôsledkom vzniku výlučného nájmu sťažovateľa. Inak povedané, o vzájomnom návrhu sťažovateľa všeobecné súdy meritórne rozhodnúť odmietli.

Takéto konkrétne okolnosti súdnej veci sú podľa sťažovateľa bez pochybností subsumovateľné pod zákonný termín odňatie možnosti konať pred súdom, a to bez ohľadu na to, že prvostupňový súd formálne o vzájomnom návrhu rozhodol tak, že ho zamietol.

Uvažovanie najvyššieho súdu v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia je preto nielen ťažko pochopiteľné, ale je aj prejavom zjavnej svojvôle a arbitrárneho formalizmu a zároveň prejavom absencie zohľadnenia všetkých konkrétnych okolností súdnej veci. Z uvedeného je zrejmé, že in concreto bolo dovolanie sťažovateľa procesne prípustné, a preto bolo ústavnou (čl. 46 ods. 1 ústavy), ako aj zákonnou povinnosťou najvyššieho súdu toto meritórne preskúmať a rozhodnúť o ňom (§ 242 a nasl. OSP). Ak tak najvyšší súd neurobil, priamo tým zasiahol do označených práv sťažovateľa.

Uznesenie najvyššieho súdu je však potrebné považovať za nesúladne s ústavou a dohovorom aj pre porušenie princípov elementárnej spravodlivosti...

Závery najvyššieho súdu totiž nemožno hodnotiť inak ako neposkytujúce spravodlivú súdnu ochranu sťažovateľovi. Záveru sťažovateľa o extrémnej nespravodlivosti uznesenia najvyššieho súdu najlepšie nasvedčuje ilustrácia súdnej veci v časovej osi:

(i) január 1995 žalobca trvale opustil spoločnú domácnosť, keď uzavrel manželstvo,

(ii) napriek tomu okresný súd rozsudkom sp. zn. 14 C 657/97 z 31.5.1999 v spojení s potvrdzujúcim rozsudkom odvolacieho súdu sp. zn. 16 Co 267/99 z 6.4.2000 zrušil právo spoločného nájmu bytu účastníkov konania a za výlučného nájomcu určil žalobcu,

(iii) žalobca spolu s manželkou na základe uvedených rozsudkov odkúpili byt od M. K. v roku 2001

(iv) na základe mimoriadneho dovolania podaného na podnet sťažovateľa, dovolací súd rozsudkom zrušil potvrdzujúci rozsudok krajského súdu pre nezákonnosť a následne odvolací súd pre nezákonnosť zrušil pôvodný prvostupňový rozsudok a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie,

(v) následne do roku 2009 prvostupňový súd vykonával dokazovanie v intenciách dôvodov zrušujúceho rozsudku najvyššieho súdu (ako aj zrušujúceho uznesenia odvolacieho súdu),

(vi) avšak o návrhu sťažovateľa na jeho určenie za výlučného nájomcu bytu nerozhodol, keď dospel k záveru, že vlastníctvo bytu žalobcom je prekážkou tohto rozhodnutia, a to aj napriek tomu, že právny titul, na základe ktorého žalobca byt od M. K. odkúpil bol ako nezákonný zrušený...

Aj napriek uvedeným súvislostiam, ktoré boli najvyššiemu súdu známe, a napriek preukaznej prípustnosti dovolania, tento dovolanie procesne odmietol bez meritórneho prejednávania, čím poskytol nespravodlivú súdnu ochranu niekomu, komu nepatrí (žalobca). Nenaplnil tým svoju povinnosť zabezpečiť spravodlivú ochranu práv sťažovateľa (§ 1 OSP v spojení s čl. 6 ods. 1 dohovoru), keď in concreto poskytol vo vzťahu k predmetnému bytu ochranu žalobcovi, ktorý byt opustil v roku 1995, na úkor sťažovateľa, ktorý byt po roku 1995 kompletne rekonštruoval a dodnes nepretržite užíva spolu so svojou rodinou – manželkou a maloletou dcérou.»

5. Sťažovateľ v petite sťažnosti navrhol, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom rozhodol tak, že jeho označené práva boli porušené uznesením najvyššieho súdu, a aby toto zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie. Žiadal priznať aj náhradu trov konania v sume 323,50 €.

II.

6. Po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval najvyšší súd, aby sa vyjadril k prijatej sťažnosti a k vhodnosti ústneho pojednávania. Predseda najvyššieho súdu vo vyjadrení z 24. mája 2012 uviedol, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania pred ústavným súdom a navrhuje, aby sťažnosti vyhovené nebolo. K prijatej sťažnosti po rekapitulácii dôvodov napadnutého uznesenia najvyššieho súdu uviedol, že *„najvyšší súd uskutočnil výklad ustanovení zákona o prípustnosti dovolania v súlade s doteraz zaužívanou praxou a judikatúrou. Skutočnosť, že sa sťažovateľ s vyslovenými závermi najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k úsudku o arbitrárnom prístupe. Z uvedených dôvodov navrhujem sťažnosť sťažovateľa posúdiť ako nedôvodnú.“*

7. Na výzvu ústavného súdu sťažovateľ prostredníctvom právneho zástupcu listom z 22. mája 2012 taktiež oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania. Ústavný súd po vyhodnotení stanovísk účastníkov konania dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci, a preto boli splnené podmienky na upustenie od ústneho pojednávania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) a sťažnosť bola prerokovaná na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu.

8. Po posúdení sťažnosti, uznesenia najvyššieho súdu, predchádzajúcich rozhodnutí všeobecných súdov v právnej veci sťažovateľa, ako aj vyjadrenia k sťažnosti dospel ústavný súd na neverejnom zasadnutí senátu k záveru, že sťažnosť je dôvodná.

9. Ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy). Je teda garantom ústavnosti a súdnym orgánom, ktorý je povinný chrániť dodržiavanie a rešpektovanie ústavy všetkými orgánmi verejnej moci vrátane všeobecných súdov. Dodržiavanie ústavy orgánmi verejnej moci však nemožno vzťahovať len na strohé rešpektovanie jej jednotlivých článkov. Generálna interpretačná a realizačná klauzula ustanovuje, že výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s ústavou (čl. 152 ods. 4 ústavy). Výklad každej právnej normy (právneho predpisu) musí byť konformný s ústavou ako základným zákonom štátu s najvyššou právnou silou. V prípade, že vec pripúšťa rôzny výklad, orgán aplikujúci právo je v konkrétnej veci povinný uprednostniť ústavne konformný výklad (m. m. PL. ÚS 15/98).

10. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah.

11. Pokiaľ ide o medze zasahovania ústavného súdu do rozhodovacej činnosti všeobecných súdov, ústavný súd vo svojej judikatúre konštantne zdôrazňuje, že mu neprislúcha hodnotiť správnosť skutkových záverov či právneho posúdenia vecí všeobecnými súdmi, pretože nie je prieskumným súdom, nadriadeným súdom a ani ochrancom zákonnosti. Súdna moc je v Slovenskej republike rozdelená medzi všeobecné súdy a ústavný súd, čo vyplýva aj z vnútornej štruktúry ústavy (siedma hlava má dva oddiely, kde prvý upravuje ústavné súdnictvo a druhý všeobecné súdnictvo). Pri uplatňovaní svojej právomoci nezávislého súdneho orgánu ochrany ústavnosti ústavný súd nemôže zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Sú to teda všeobecné súdy, ktorým prislúcha chrániť princípy spravodlivého procesu na zákonnej úrovni. Úloha ústavného súdu pri rozhodovaní o sťažnosti pre porušenie základného práva na súdnu ochranu (resp. práva na spravodlivé súdne konanie) rozhodnutím súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonných predpisov s ústavou alebo medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách najmä v tom smere, či závery všeobecných súdov sú dostatočne odôvodnené, či nie sú arbitrálne alebo svojvoľné s priamym dopadom na niektoré zo základných práv a slobôd (napr. I. ÚS 19/02, I. ÚS 27/04, I. ÚS 74/05, I. ÚS 241/07). Ako ústavne nesúladne (porušujúce základné práva) ústavný súd hodnotí aj rozhodnutia všeobecných súdov, ktorými boli normy podústavného práva interpretované v extrémnom rozpore s princípmi spravodlivosti v dôsledku napr. prílišného formalizmu (IV. ÚS 192/08), pričom tento prístup možno nájsť aj v judikatúre Ústavného súdu Českej republiky (napr. III. ÚS 150/99). Tento zároveň uviedol, že prílišný formalizmus pri výklade právnych noriem vedúci k extrémne nespravodlivému záveru potom znamená porušenie základných práv (IV. ÚS 1735/07).

12. Pre účely posúdenia ústavnoprávnej relevancie sťažnostných námietok sa ústavný súd oboznámil s odôvodnením napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Tento po prepise dôvodov skorších rozsudkov okresného súdu, krajského súdu a najvyššieho súdu a obsahu dovolania na vlastné odôvodnenie uznesenia uviedol:

„Dovolací súd skúmal, či prípustnosť dovolania nevyplýva z § 238 ods. 2 O.s.p. Dovolanie žalovaného by bolo prípustné podľa tohto ustanovenia vtedy, ak by sa odvolací

súd vo veci, v ktorej už rozhodoval dovolací súd, neriadil právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tejto veci.

V danom konaní, ktoré sa začalo z iniciatívy žalobcu podaním jeho žaloby, využil žalovaný možnosť vyplývajúcu z § 97 ods. 1 O.s.p. a podal proti žalobcovi vzájomnú žalobu... Ak žalovaný využije možnosť vyplývajúcu z § 97 ods. 1 O.s.p. a podá proti žalobcovi vzájomnú žalobu, rozhoduje sa síce o žalobe a vzájomnej žalobe spoločne v jednom konaní, napriek tomu ale ide o prejednanie dvoch, prípadne viacerých spojených vecí. Okolnosť, že v každej z týchto vecí vystupujú tí istí účastníci konania (iba v opačnom procesnom postavení), nemení nič na tom, že nejde o jednu (resp. tú istú) prejednávajúcu vec.

Aj v predmetnom občianskom súdnom konaní išlo po podaní vzájomnej žaloby o dve veci: v prvej z nich sa žalobca (žalobou) domáhal zrušenia spoločného nájmu sporného bytu, určenia jeho osoby za ďalšieho nájomcu a uloženia povinnosti žalovaného sporný byt vypratať, v druhej veci sa žalovaný (vzájomnou žalobou) domáhal určenia, že je výlučným nájomcom sporného bytu.

To, že najvyšší súd už v tomto konaní rozhodoval neznamená, že rozhodoval v oboch vyššie uvedených veciach. Najvyšší súd rozhodoval iba v prvej z nich – vo veci zrušenia spoločného nájmu sporného bytu, určenia žalobcu za jeho nájomcu a uloženia povinnosti žalovaného vypratať sporný byt. Len v tejto veci vyslovil najvyšší súd svoj záväzný právny názor. Nerozhodoval (a nevyslovil záväzný právny názor v druhej veci), a to už len z toho dôvodu, že žalovaný vzájomnú žalobu podal proti žalobcovi až po zrušujúcom rozsudku najvyššieho súdu a vrátení veci na ďalšie konanie.

Keďže najvyšší súd v tejto veci (vo veci určenia, že žalovaný je nájomcom sporného bytu, v ktorej žalovaný podal dovolanie) žiadny právny názor nevyslovil, smeruje dovolanie žalovaného proti rozsudku, prípustnosť ktorého z § 238 ods. 2 O.s.p. nemožno vyvodiť.

Dovolací súd ďalej skúmal, či prípustnosť dovolania žalovaného nevyplýva z § 237 O.s.p. Podľa názoru dovolateľa mu bola v konaní odňatá možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 písm. f) O.s.p... Z dovolania vyplýva názor žalovaného, že možnosť konať pred súdom mu bola odňatá právnymi závermi súdov, ku ktorým dospeli, a na ktorých založili svoje rozhodnutia. Dovolateľ tým namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci...

Právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov je považované za relevantný dovolací dôvod, ktorým možno odôvodniť len procesne prípustné dovolanie, zároveň je zhodne zastávaný názor, že nesprávne právne posúdenie vecí súdmi nižších stupňov, nezakladá procesnú prípustnosť dovolania v zmysle § 237 písm. f) O.s.p.

Zo spisu vyplýva, že žalovaný v konaní na súdoch nižších stupňov realizoval svoje procesné práva účastníka konania a z ničoho nemožno vyvodiť, že by mu procesným postupom súdov bola odňatá možnosť pred súdmi konať...

Žalovaný v dovolaní tvrdí, že odvolací súd potvrdil rozsudok prvostupňového súdu, ktorým tento odmietol meritórne rozhodnúť o vzájomnom návrhu žalovaného. Obsah spisu ale nepotvrzuje opodstatnenosť tejto námietky. Súd prvého stupňa totiž neodmietol meritórne rozhodnúť o vzájomnej žalobe žalovaného, ale naopak – vecne ju prejednal a meritórne o tom rozhodol tak, že ju zamietol; právne závery, z ktorých pritom vychádzal, vysvetlil v odôvodnení svojho rozsudku. I keby takéto závery neboli správne, išlo by o nesprávne právne posúdenie vecí, nie však o procesnú vadu konania zakladajúcu prípustnosť dovolania podľa § 237 písm. f) O.s.p.

Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru o procesnej neprípustnosti dovolania žalovaného. Jeho mimoriadny opravný prostriedok preto odmietol ako smerujúci proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. So zreteľom na odmietnutie dovolania sa nezaoberal napadnutým rozhodnutím odvolacieho súdu z hľadiska jeho vecnej správnosti.“

13. Pri posudzovaní dôvodnosti podanej sťažnosti bolo rozhodné skúmanie otázky, či najvyšší súd odmietnutím dovolania sťažovateľa nepostupoval ústavne nekonformným spôsobom, teda či napadnutým uznesením nezasiahol do základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu a jeho práva na spravodlivé súdne konanie. Odmietnutie dovolania sťažovateľa ako neprípustného odôvodnil najvyšší súd v podstate tým, že vo veci, ktorá bola predmetom dovolania (určenie výlučného nájmu bytu), žiaden právny názor skôr nevyslovil [§ 238 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“)] a že prípadné nesprávne právne posúdenie v tejto veci ešte nezakladá vadu konania spočívajúcu v odňatí možnosti konať pred súdom [§ 237 písm. f) OSP].

14. Podľa § 237 písm. f) OSP dovolanie je prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu, ak účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom.

Podľa § 238 ods. 2 OSP dovolanie je prípustné aj proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, v ktorom sa odvolací súd odchyľil od právneho názoru dovolacieho súdu vysloveného v tejto veci.

15. Právo na dovolanie v občianskom súdnom konaní nie je zaručené ani v ústave a ani v dohovore, a ide teda nad rámec ústavne zaručených procesných oprávnení. Na druhej strane sa však každé rozhodovanie súdu, či už ide o rozhodovanie v prvostupňovom konaní, o riadnom alebo mimoriadnom opravnom prostriedku, nemôže ocitnúť mimo ústavný rámec ochrany základných práv jednotlivca. V demokratickom a právnom štáte sú všetky orgány verejnej moci povinné rešpektovať základné práva a slobody a úlohou súdov je poskytovať im ochranu, resp. svojbytnú a špecifickú formu ochrany, ak ide o ústavný súd. Aj judikatúra štrasburských orgánov ochrany práv potvrdzuje, že čl. 6 dohovoru síce nenúti zmluvné štáty na vytváranie odvolacích alebo dovolacích (kasačných) súdov, avšak pokiaľ tieto jurisdikcie existujú, garancie ustanovené v čl. 6 dohovoru musia byť rešpektované hlavne tam, kde zaisťujú účastníkom konania účinné právo na prístup k súdom pre účely prerokovania ich práv (napr. rozhodnutie z 19. decembra 1997 vo veci Brualla Gómez de la Torre v. Španielsko, č. 26737/95, § 33 in fine). Európsky súd pre ľudské práva zdôrazňuje, že obmedzenie prístupu na súd nebude zlučiteľné s čl. 6 ods. 1 dohovoru vtedy, ak nebude sledovať legitímny cieľ a ak tu nebude existovať primeraný vzťah proporcionality medzi použitými prostriedkami a legitímnym účelom, ktorý má byť dosiahnutý (porov. vec Kreuz v. Poľsko z 19. júna 2001, č. 28249/95, § 55).

16. Z uvedeného je teda nepochybné, že samotná existencia dovolania nepožíva ústavnoprávnu ochranu, resp. inými slovami, nie je povinnosťou štátu, aby taký prostriedok ochrany práv do svojho právneho poriadku zakomponoval. To však nezabavuje súd povinnosti interpretovať a aplikovať podmienky pripustenia tohto prostriedku, pokiaľ ho štát vo svojom zákonodarstve vytvoril tak, aby dodržal a zabezpečil maximum práva

na spravodlivý proces. Ak v zákone existuje obmedzenie práva na prístup k súdu v rámci konania o mimoriadnom opravnom prostriedku, je potrebné sledovať, či tieto obmedzenia sú proporcionálne ochrane základného práva, a to nielen v rovine normatívnej, ale tiež pri posudzovaní konkrétneho prípadu v rovine výkladu a aplikácie takých obmedzení. Základné práva totiž nevytvárajú len rámec obsahu jednoduchého práva, ale práve aj rámec jeho interpretácie a aplikácie. Inými slovami, dovolací súd si musí byť pri výklade a aplikácii podmienok pripustenia dovolania vedomý toho, že účastník konania ním vždy sleduje ochranu svojich subjektívnych práv bez ohľadu na to, aký iný účel konanie o mimoriadnom opravnom prostriedku sleduje štát (napr. zjednocovanie judikatúry ap.). Tento účel nemôže prevážiť nad ochranou subjektívnych práv účastníka konania tak, že sa ochrana subjektívnych práv celkom vyprázdni, resp. vôbec nezabezpečí. Podmienky prípustnosti dovolania preto treba vykladať tak, aby bola naplnená ústavou ustanovená povinnosť súdov poskytovať jednotlivcovi ochranu základných práv (a to v prvom rade) aj účel daného typu dovolacieho konania, a to v rámci jednotného občianskeho súdneho konania v organizácii všeobecných súdov, ktorý musí tvoriť celok prístupný účastníkom až do svojho najvyššieho článku. Ak má tento systém garantovať právo na súdnu ochranu, musí byť telesom funkčným. Preto majú jednotlivé stupne súdnej sústavy pri rozhodovaní vo veci svoju nezameniteľnú úlohu (m. m. I. ÚS 186/08).

17. Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že spor medzi sťažovateľom a jeho bratom (žalobcom), ktorí v minulosti boli spoločnými nájomcami sporného bytu, začal v roku 1997 a dvakrát bol riešený postupne súdmi tvoriacimi sústavu všeobecného súdnictva (okresný – krajský – najvyšší – krajský – okresný – krajský – najvyšší). Aj napriek tomu, že to sťažovateľ nenamietal, nemožno neuviesť, že samotná dĺžka konania bola celkom zjavne v rozpore s ústavnou požiadavkou na konanie bez zbytočných priet'ahov, resp. v primeranej lehote. Z pohľadu sťažnosti a posudzovania jej dôvodnosti v časti týkajúcej sa konštatovanej neprípustnosti dovolania podľa § 238 ods. 2 OSP bolo podstatné identifikovať predmet konania a dôvody zrušujúceho rozsudku najvyššieho súdu sp. zn. M Cdo 32/01 z 26. marca 2002.

18. Predmetom konania začatého na návrh žalobcu v roku 1997 bolo zrušenie spoločného nájmu bytu, v rámci ktorého súdy rozhodovali o (i) zrušení práva spoločného nájmu bytu (ii) určení výlučného nájomcu bytu, (iii) bytovej náhrade pre sťažovateľa a (iv) povinnosti sťažovateľa byt vypratať. Okresný súd rozsudkom z 31. mája 1999 (potvrdený krajským súdom 6. apríla 2000) rozhodol o zrušení práva spoločného nájmu bytu, určení žalobcu za výlučného nájomcu a povinnosti sťažovateľa byt vypratať do 15 dní od zabezpečenia náhradného bytu. Následne najvyšší súd na základe mimoriadneho dovolania generálneho prokurátora Slovenskej republiky podaného na podnet sťažovateľa rozsudkom sp. zn. M Cdo 32/01 z 26. marca 2002 zrušil potvrdzujúci rozsudok krajského súdu a v jeho odôvodnení v podstatnom uviedol:

„Občiansky zákonník výslovne nerieši otázku, aké právne následky nastupujú po opustení spoločnej domácnosti niektorým zo spoločných nájomcov, ktorí nie sú manželmi. V ustanovení § 708 je citovaný len prvý odsek § 707. Je preto nevyhnutné použiť ustanovenia, ktoré upravujú vzťahy obsahom a účelom tomuto právnemu vzťahu najbližšie (§ 853 Obč. zákonníka), teda § 708 a § 707 ods. 3 Obč. zákonníka. Z toho potom vyplýva, že trvalým opustením spoločnej domácnosti jedným zo spoločných nájomcov, prechádza jeho právo na ostatných spoločných nájomcov, ak zostal len jeden spoločný nájomca, stáva sa výlučným nájomcom bytu.

Z uvedeného vyplýva, že záver odvolacieho súdu, že by trvalým opustením bytu žalobcom nedošlo k zániku jeho práva spoločného nájmu, pretože táto skutočnosť zakladá zánik nájmu iba v prípade spoločného nájmu bytu manželov, je nesprávny. V prípade, že žalobca opustil spoločnú domácnosť (nie byt, pretože zákon spája právne následky zániku bytu s opustením spoločnej domácnosti), jeho právo spoločného nájmu k bytu zaniklo...

Pre posúdenie, či k trvalému opusteniu spoločnej domácnosti došlo je pritom rozhodujúca predovšetkým existencia úmyslu domácnosť zrušiť a už ju neobnoviť. Táto bude daná v prípade, ak nájomca výslovne prehlásil, že spoločnú domácnosť natrvalo opúšťa, alebo ak z jeho chovania možno usúdiť, že sa do spoločnej domácnosti nehodlá vrátiť... .“

19. Z odôvodnenia sťažnosťou napadnutého uznesenia najvyššieho súdu vyplýva, že tento vzájomný návrh sťažovateľa na určenie, že je výlučným nájomcom bytu, považoval

za takú právnu vec, v ktorej skôr ako dovolací súd žiaden právny názor nevyslovil, a už len z toho dôvodu sa od neho odvolací súd nemohol odchyliť. Takéto odôvodnenie je však akceptovateľné iba cez prizmu časových súvislostí prípadu, teda že vzájomná žaloba bola podaná až po zrušujúcom rozsudku dovolacieho súdu. Pokiaľ však ide o materiálne hľadisko – teda o skúmanie toho, aký vlastne právny názor dovolací súd skôr vyslovil – je zrejmé, že v zrušujúcom rozsudku z 26. marca 2002 dovolací súd jasne a zreteľne uviedol, aké právne dôsledky má, resp. malo prípadné trvalé opustenie spoločnej domácnosti žalobcom. Z odôvodnenia jeho rozsudku vyplýva, že ak po trvalom opustení spoločnej domácnosti jedným zo spoločných nájomcov ostal len jeden spoločný nájomca, stáva sa tento výlučným nájomcom bytu.

20. Je teda nepopierateľným faktom, že predmetom konania od jeho počiatku bolo okrem otázky zrušenia práva spoločného nájmu bytu aj určenie osoby výlučného nájomcu bytu a práve v tejto veci najvyšší súd vyslovil v roku 2002 záväzný právny názor. Rozdiel medzi žalobou a vzájomnou žalobou preto nebol v charaktere veci, ktorá bola predmetom konania, ale v tom, že v prvom prípade sa určenia výlučného nájmu bytu domáhal žalobca a v druhom prípade sťažovateľ. Rozdiel teda spočíval v odlišnosti účastníkov konania v rôznom procesnom postavení, ktorí sa však domáhali totožného výroku rozsudku. V tejto časti predmetu konania je teda preukázateľne daná totožnosť veci, pokiaľ ide o žalobu a vzájomnú žalobu, a teda odvolávanie sa najvyššieho súdu na časové súvislosti a neskoršie podanie vzájomnej žaloby neobstojí. Inak povedané, je zrejmé, že v prípade sťažovateľa existuje konkurencia skoršieho právneho názoru dovolacieho súdu a neskoršieho právneho názoru odvolacieho súdu na otázku nájmu bytu sťažovateľom, v dôsledku čoho pri materiálnom ponímaní základného práva na súdnu ochranu nemožno akceptovať záver najvyššieho súdu v napadnutom uznesení.

21. Ustanovenie § 243d ods. 1 OSP má zaistiť, aby súd, ktorému rozhodnutie bolo zrušené a má vo veci ďalej konať, nielenže poznal, prečo dovolací súd považoval jeho rozhodnutie za chybné, ale aj čoho sa má pri ďalšom postupe vyvarovať. To je práve zmysel inštitútu viazanosti nižšieho súdu právnym názorom súdu vyššieho. Ústavný súd, ktorého funkciou je ochrana ústavou zaručených základných práv jednotlivca, síce rešpektuje

právomoc najvyššieho súdu zvolit' zodpovedajúci výklad príslušných ustanovení Občianskeho súdneho poriadku, ale len ak tento rešpektuje ochranu základných práv jednotlivca. Tomu potom zodpovedá taký výklad a aplikácia ustanovenia § 238 ods. 2 OSP v otázke prípustnosti dovolania, a to aj v súvislosti s § 243d ods. 1 OSP, ktorý v každom prípade umožní meritórne posúdenie veci z hľadiska stretu odlišných právnych názorov na výklad právneho (hmotnoprávneho alebo procesnoprávneho) predpisu odvolacieho a dovolacieho súdu pri rozhodovaní v tej istej veci po sebe v rámci inštančného postupu, a to pod zorným uhlom námietky dovolateľa týkajúcej sa kritiky právneho postupu odvolacieho a dovolacieho súdu tak, aby bol zrealizovaný ústavný princíp na súdnu ochranu a spravodlivý proces, ktorého integrálnou súčasťou, a nie prekážkou, sú aj citované zákonné ustanovenia (m. m. I. ÚS 186/08).

22. Prílišným formalizmom je poznamenané napadnuté uznesenie najvyššieho súdu aj v časti odmietajúcej dovolanie sťažovateľa z dôvodu nenaplnenia dôvodu prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. f) OSP. V tejto súvislosti sa najvyšší súd sústredil poukázať na svoju doterajšiu judikatúru, v zmysle ktorej nesprávne právne posúdenie veci ešte nezakladá procesnú prípustnosť dovolania. Podľa názoru ústavného súdu však okolnosti súdnej veci vyžadovali v záujme spravodlivej ochrany práv a oprávnených záujmov účastníkov konania (§ 1 OSP) starostlivejšie preskúmanie sťažovateľom tvrdeného odňatia možnosti konať pred súdom. Spravodlivosť (osobitne zvýraznená v čl. 6 ods. 1 dohovoru) je totiž kritériom ukladajúcim každému všeobecnému súdu ústavnú povinnosť hľadať také riešenie súdnej právnej veci, ktoré nebude možné vyhodnotiť ako extrémne nesúladne s princípom spravodlivosti a popierajúce zmysel a účel príslušných zákonných ustanovení (I. ÚS 26/2010).

23. *In concreto* nie je sporné, že okresný súd výrokom rozsudku vzájomnú žalobu zamietol a odvolací súd tento jeho výrok potvrdil, čo na odôvodnenie neprípustnosti dovolania z hľadiska § 237 písm. f) OSP skonštatoval najvyšší súd. Z odôvodnení týchto rozsudkov však zároveň vyplýva, že tieto po zistení, že žalobca byt odkúpil od M. K. v roku 2001 (na základe rozsudku z roku 1999 o jeho určení za výlučného nájomcu bytu, ktorý bol neskôr zrušený, pozn.), o uplatnenom vzájomnom návrhu sťažovateľa vecne nerozhodli,

pretože nevyhodnotili skutkový stav v tomto smere zistený vykonaným dokazovaním, a tento nepodriadili pod príslušnú právnu normu. Okresný súd v zhode s odvolacím súdom teda nedal sťažovateľovi odpoveď na otázku, či zo strany žalobcu došlo alebo nedošlo v roku 1995 k trvalému opusteniu spoločnej domácnosti a či sa sťažovateľ v dôsledku správania žalobcu stal alebo nestal výlučným nájomcom bytu. Ústavný súd v tomto smere iba pripomína, že dôsledky trvalého opustenia spoločnej domácnosti jedným zo spoločných nájomcov bytu spočívajúce vo vzniku výlučného nájmu bytu zostávajúceho nájomcu nastávajú *ex lege* a rozsudok súdu osvedčujúci túto právnu skutočnosť má deklaratórny charakter.

24. Za týchto okolností bolo povinnosťou najvyššieho súdu dať sťažovateľovi konkrétnu odpoveď na otázku, či nadobudnutie vlastníckeho práva k spornému bytu žalobcom (kúpnu zmluvou uzavretou na podklade neskôr zrušeného rozsudku nezákonne určujúceho žalobcu za výlučného nájomcu bytu, pozn.) je pri materiálnom ponímaní základného práva na súdnu ochranu takou prekážkou, pre ktorú súdy nemohli rozhodnúť o určení jeho výlučného nájmu k predmetnému bytu, a to za situácie, keď dôsledky trvalého opustenia spoločnej domácnosti nastávajú *ex lege* a otázka ne/platnosti právneho úkonu môže byť riešená nielen v samostatnom konaní, ale aj ako prejudiciálna otázka. Podľa názoru ústavného súdu bolo aj v tomto smere odôvodnenie napadnutého uznesenia najvyššieho súdu iba formalizmom nevystihujúcim podstatu súdnej veci.

25. Ústavnému súdu neuniklo, že medzi sťažovateľom a žalobcom prebieha aj konanie o neplatnosť kúpnej zmluvy, ktoré bolo prerušené do právoplatného skončenia konania o zrušenie práva spoločného nájmu bytu. Odvolací súd v potvrdzujúcom rozsudku (o vzájomnej žalobe sťažovateľa) uzavrel, že otázku žalovateľnosti nároku na určenie výlučného nájmu bytu možno riešiť až potom, ako v konaní o neplatnosť kúpnej zmluvy bude vydané právoplatné rozhodnutie. Takýto prístup však nemožno hodnotiť ako súladný s ústavou a dohovorom formulovanou požiadavkou na spravodlivé a rýchle konanie. Sťažovateľ sa nie vlastnou vinou ocitol v stave právnej neistoty trvajúcim viac ako 15 rokov (!!!), a to v otázke jeho práva k bytu, v ktorom trvale žije so svojou rodinou, teda v otázke týkajúcej sa jeho života, bývania a súkromia. Primárnym pôvodcom jeho právnej

neistoty boli pritom práve všeobecné súdy, ktorých nezákonné rozsudky (okresný súd – sp. zn. 14 C 657/97 z 31. mája 1999, odvolací súd– sp. zn. 16 Co 267/99 zo 6. apríla 2000) viedli k uzavretiu kúpnej zmluvy k predmetnému bytu medzi jeho bratom (žalobcom) a pôvodným prenajímateľom bytu, o neplatnosti ktorej ku dňu podania sťažnosti nebolo rozhodnuté. Sťažovateľ sa tak nevinene ocitol v kolotoči súdnych konaní na rôznych stupňoch všeobecných súdov o v podstate banálnej právnej otázke nevykazujúcej zvýšenú skutkovú či právnu zložitosť. Dôsledky vlastných nesprávnych a neskôr zrušených rozhodnutí prejavujúce sa v právnom statuse sťažovateľa pritom všeobecné súdy nedokázali za dlhé roky reparaovať. Uvedený názor odvolacieho súdu o „navrhovanom poradí“ súdnych sporov preto nemožno považovať za súladný s materiálnym (a nie formálnym) prístupom k povinne poskytovanej súdnej ochrane účastníkovi občianskeho súdneho konania.

26. Pokiaľ najvyšší súd v uznesení napadnutom touto sťažnosťou nezohľadnil tieto východiská (body 14 až 25 odôvodnenia tohto nálezu), potom jeho prístup nemožno hodnotiť inak ako prísne formalistický a odporujúci základnému právu na súdnu ochranu a právu na spravodlivé súdne konanie. Keďže najvyšší súd v napadnutom rozsudku nepostupoval v intenciách uvedených východísk, ústavný súd prvým výrokom tohto nálezu vyslovil, že rozsudkom najvyššieho súdu bolo porušené základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a jeho právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, a druhým výrokom zrušil a vrátil vec najvyššiemu súdu na ďalšie konanie [čl. 127 ods. 2 ústavy, § 56 ods. 3 písm. b) zákona o ústavnom súde]. V ďalšom konaní bude najvyšší súd viazaný vysloveným právnym názorom ústavného súdu (§ 56 ods. 6 zákona o ústavnom súde) a jeho povinnosťou bude ústavne konformným, presvedčivým a najmä spravodlivým spôsobom vysporiadať sa s dovolaním sťažovateľa proti rozsudku krajského súdu, ktoré podľa názoru ústavného súdu bolo procesne prípustné.

27. Keďže sťažovateľ si uplatnil náhradu trov konania pred ústavným súdom a v konaní bol úspešný, s poukazom na § 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde mu ústavný súd priznal náhradu trov konania. V zmysle vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych

služieb v znení neskorších predpisov je základná sadzba tarifnej odmeny jedna šestina výpočtového základu za jeden úkon právnej pomoci v konaní pred ústavným súdom a sťažovateľovi prislúcha náhrada trov konania v sume 323,50 € pozostávajúca z odmeny za dva úkony právnej pomoci po 127,16 € (prevzatie a príprava zastúpenia, sťažnosť), paušálnej náhrady hotových výdavkov v sume 15,26 € (2 x 7,63 €) a 20 % DPH v sume 53,92 €, ktoré zaviazal najvyšší súd zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 3. októbra 2012